

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

27 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Ireneusz Kunicki

SSN Mariusz Załucki

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 27 listopada 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej M.M. i M.M.1

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 19 października 2022 r., VI ACa 695/21,

w sprawie z powództwa M.M. i M.M.1

przeciwko Bank w W.

o ustalenie i zapłatę,

1. uchyla zaskarżony wyrok w pkt I. w części oddalającej powództwo o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 491 617,88 zł (czteryście dziewięćdziesiąt jeden tysięcy sześćset siedemnaście złotych osiemdziesiąt osiem groszy) za okres od 26 czerwca 2018 r. do 2 marca 2021 r. i oddala apelację pozwanego w tym zakresie;

2. zasądza od Bank w W. na rzecz M.M. i M.M.1 po 1350 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) kosztów postępowania kasacyjnego.

Ireneusz Kunicki

Marcin Łochowski

Mariusz Załucki

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 19 października 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 24 czerwca 2021 r. w ten sposób, że oddalił powództwo M.M. i M.M.1 o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 491 617,88 zł za okres od 26 czerwca 2018 r. do 2 marca 2021 r. i za okres od 14 września 2022 r. do dnia zapłaty oraz zastrzegł, że zapłata przez pozwanego Bank w W. zasądzonej kwoty 491 617,88 zł nastąpi za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów na rzecz pozwanego 700 000 zł; oddalił apelację w pozostałej części i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych, istotnych dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej:

Powodowie zawarli 25 czerwca 2008 r. z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę kredytu hipotecznego, na mocy której bank udzielił powodom kredytu w wysokości 700 000 zł, indeksowanego do waluty obcej – franka szwajcarskiego (CHF). Umowa zawierała mechanizm przeliczeń między walutą polską a walutą obcą oparty na tabeli kursów ustalanej przez bank. Pismem z 15 czerwca 2018 r. powodowie powołując się na nieważność umowy wezwali pozwanego do zapłaty 403 040,85 zł, ewentualnie zwrotu 181 504,09 zł w terminie 7 dni od otrzymania wezwania, które zostało doręczone pozwanemu 18 czerwca 2018 r.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji w zakresie szczegółowo określonym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd drugiej instancji zauważył, że powodowie zawarli umowę kredytu indeksowanego do CHF, w której mechanizm indeksacji polegał na tym, że kwota kredytu oraz kwota spłaty zobowiązań była ustalana na podstawie kursu kupna albo sprzedaży waluty indeksacyjnej, określonego w tabeli kursowej banku oraz że kurs ten był kształtowany przez bank jednostronnie. Sąd Apelacyjny uznał zakwestionowane klauzule przeliczeniowe za abuzywne. W konsekwencji Sąd drugiej instancji stwierdził, że wyeliminowanie z umowy postanowień dotyczących indeksacji (art. 385¹ § 1 k.c.), prowadzi do ubezskutecznienia/nieważności całej umowy, gdyż nie jest możliwe ich zastąpienie, a bez tych postanowień umowa traci swój pierwotny i zamierzony przez

strony charakter. Spełnione przez kredytobiorców świadczenie było nienależne, wobec czego podlegało zwrotowi (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.).

Żądanie zasądzenia odsetek było natomiast, zdaniem Sądu Apelacyjnego, uzasadnione za okres od 3 marca 2021 r., to jest od dnia następnego po dniu rozprawy, podczas której powodowie potwierdzili świadomość skutków upadku umowy. Powództwo o zasądzenie odsetek ustawowych za okres wcześniejszy należało oddalić. Sąd drugiej instancji uwzględnił ponadto podniesiony na etapie postępowania apelacyjnego zarzut zatrzymania.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wnieśli powodowie, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w części, w jakiej oddalono roszczenie powodów o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 491 617,88 zł za okres od 26 czerwca 2018 r. do 2 marca 2021 r., wnosząc o jego uchylenie w zaskarżonej części i zmianę przez oddalenie apelacji pozwanego w zaskarżonym zakresie, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Skarżący zarzucili zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie art. 481 § 1 w zw. z art. 455 oraz art. 476 k.c., art. 2 i 76 Konstytucji oraz art. 12 i 169 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej w zw. z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej w zw. z art. 38 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 385¹ k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uzasadnione są zarzuty skargi kasacyjnej odnoszące się do okresu, za jaki powodom należne są odsetki od zasądzonej na ich rzecz kwoty. Chwila popadnięcia banku w opóźnienie (art. 481 k.c.) uzależniona jest od momentu, w którym stało się wymagalne roszczenie konsumenta o zwrot świadczenia spełnionego na podstawie nieważnej umowy kredytu. Zagadnienie powstania wymagalności roszczeń obu stron umowy kredytu w przypadku, gdy ze względu na niedozwolone postanowienia umowa ta jest niewiążąca (nieważna) było przedmiotem obszernych

i wyczerpujących rozważań Sądu Najwyższego w uchwale składu całej Izby Cywilnej z 5 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), do której uzasadnienia należy odesłać w celu uniknięcia zbędnych powtórzeń.

Trzeba jedynie podkreślić, że konsekwencją stwierdzenia, iż dane postanowienie umowne ma charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 k.c. zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. m.in. uchwałę SN z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87, oraz uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56, a także m.in. wyroki SN: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 8 lutego 2023 r., II CSKP 978/22).

Uznanie zatem, że postanowienia określające zasady przeliczania kwoty kredytu udzielonego w CHF na złote polskie oraz uiszczanych spłat na walutę obcą są niedozwolonymi postanowieniami umownymi, oznacza, iż zgodnie z art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. nie wiążą one powodów. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyjaśnił, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć z reguły skutek w postaci „przywrócenia” sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego warunku [wyrok z 21 grudnia 2016 r., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Francisco Gutiérrez Naranjo i Ana María Palacios Martínez przeciwko Cajasur Banco i Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (BBVA), pkt 61-62].

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu całej Izby Cywilnej z 5 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, iż miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa

lub zwyczajów (pkt 1. uchwały). W razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie (pkt 2. uchwały).

Skoro postanowienie abuzywne nie wiąże konsumenta od chwili zawarcia umowy, co sąd uwzględnia z urzędu, to również od tej chwili jej obowiązywanie – jeśli mamy do czynienia z tak daleko idącą wadliwością – nie jest możliwe. Konsument może następnie udzielić „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” na postanowienie abuzywne i w ten sposób jednostronnie „przywrócić” mu skuteczność. W przypadku wyrażenia takiej woli w postaci „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” na klauzulę abuzywną umowa kredytu uzyska pełną skuteczność *ex tunc*. Jeżeli konsument nie wypowie się w żaden sposób co do tego, czy potwierdza związanie postanowieniem, czy też odmawia takiego potwierdzenia, sąd rozpoznający spór jest zobowiązany z urzędu uznać postanowienie za niewiążące. Aktywność konsumenta jest więc niezbędna dla utrzymania w mocy umowy, która w przeciwnym wypadku nie wywoływałaby skutków. Natomiast bierność konsumenta (brak zgody) powoduje w takim przypadku uznanie umowy za niewiążącą (nieważną).

Ponadto, konsument może złożyć oświadczenie o braku woli potwierdzenia niedozwolonego postanowienia (również w sposób dorozumiany – zob. art. 60 k.c.), co spowoduje trwałą bezskuteczność zarówno tego postanowienia, jak i całej umowy, jeżeli nie może ona wiązać bez tego postanowienia. Konsument ma wówczas roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia (art. 410 k.c.), które – jak powszechnie się przyjmuje – ma w rozumieniu art. 455 k.c. charakter bezterminowy. Staje się więc wymagalne niezwłocznie po wezwaniu banku do zwrotu spełnionego świadczenia (tak też m.in. wyroki SN: z 30 stycznia 2025 r., II CSKP 2192/22; z 28 lutego 2025 r., II CSKP 704/23; z 27 marca 2025 r., II CSKP 9/24; z 6 listopada 2025 r., II CSKP 876/24).

Stanowisko to znajduje oparcie także w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który wyroku z 7 grudnia 2023 r., C-140/22, mBank (*Déclaration du consommateur*), przyjął, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie takiej wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą wykonywanie praw wynikających z dyrektywy jest uzależnione od

złożenia przez tego konsumenta przed sądem oświadczenia, w którym twierdzi on, po pierwsze, że nie wyraża zgody na utrzymanie w mocy tego warunku, po drugie, że jest świadomy tego, iż nieważność wspomnianego warunku pociąga za sobą nieważność wspomnianej umowy, oraz konsekwencji uznania nieważności, i po trzecie, że wyraża zgodę na uznanie tej umowy za nieważną (pkt 65).

Oświadczenie konsumenta jest wobec tego niezbędne, aby utrzymać w mocy umowę zawierającą postanowienia abuzywne. Ponieważ zgoda na rezygnację z ochrony przewidzianej w dyrektywie 93/13 musi być świadoma, odpowiednie pouczenie konsumenta przez sąd o konsekwencjach złożenia takiego oświadczenia jest warunkiem jego skuteczności. Natomiast w przypadku, gdy konsument domaga się uznania umowy za niewiążącą (nieważną) ze względu na zawarte w niej postanowienia niedozwolone jego zgoda na utrzymanie w mocy tej umowy jest bezprzedmiotowa, a co za tym idzie – powyższe pouczenie nie ma żadnego znaczenia, w szczególności dla wymagalności roszczeń konsumenta.

Jeżeli konsument wezwał bank do zwrotu świadczenia spełnionego na podstawie nieważnej umowy kredytu, to roszczenie o zwrot tego świadczenia stało się wymagalne zgodnie z art. 455 k.c. niezwłocznie po wezwaniu banku do wykonania zobowiązania. Oznacza to, że w okolicznościach sprawy pozwany bank pozostawał w opóźnieniu od 26 czerwca 2018 r.

Wymaga podkreślenia, że z uwagi na zakres zaskarżenia skargą kasacyjną, który nie obejmuje uwzględnienia zarzutu zatrzymania i wynikających z tego konsekwencji, kwestia oddalenia powództwa o zasądzenie odsetek za okres po 14 września 2022 r., uchyla się spod oceny Sądu Najwyższego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w pkt I. w części oddalającej powództwo o zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 491 617,88 zł za okres od 26 czerwca 2018 r. do 2 marca 2021 r. i stosownie do art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego w tym zakresie oraz zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie obciążył skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego.

Ireneusz Kunicki

Marcin Łochowski

Mariusz Załucki

(D.Z.)

[R.G.]